

Вступ

Ляльки – мотанки з'явилися ще з прадавнього часу, як тільки люди змогли зробити першу льняну тканину. Археологи знайшли у Єгипті та Україні зберігшиєся екземпляри ляльок. На і прадавнішньому більш 5 тисячі років. Ганчір'яная лялька була зроблена з грубого льняного полотна та набита клаптиками папіруса . Не тільки у Римській імперії були ляльки, тваринки та господарське начиння для ігор дітлахів, також були знахідки на Кіровоградщині (Трепільська культура), при розкопуванні Помпеї були виявлені лялькові крамниці. Зберігшиєся прадавні клаптикові – ляльки мають відмінні пропорції тіла. Нагадують старовинні ляльки – мотанки слав'янських народів. Вони зустрічаються майже в усіх культурах світу. Вважалось, що лялька захищала людину від напастей та неприємностей, тому її використовували у ритуалах. Насамперед у язичеських, а після хрещення Київської Русі у релігійних святах. У таких ляльок немає лиця, так як через лице, за повір'ям, вселяється душа. Люди визнавали що, лялька – мотанка утримує у собі накопичений духовний досвід предків тому вона передає його з покоління до покоління. Захищає, береже від напастей та біди, приносить передавали від старіших у сем'ї до молодших.

В Україні ляльки робили з соломи, старого одягу, ниток, тканини та іншого під ручного матеріалу. Виготовували її без інструментів. Тканину рвали на клапти, перев'язували, сплітали, скручували . Отримували ляльки різним способом: вузлові, скатані, скручені, з використанням гілочок, кукурудзяного початку.

У слав'янських народів мотанки не мають лиця, але в Українських на лик наносили хрест з ниток. Хрест в колі – це давніший солярний знак. Вважається, що лялька несе у собі світлу сонячну енергію. Слав'янське слово «хрес» в перекладі – вогонь, від нього походить- «хрест». Цей символ зустрічається, ще у верхньому палеоліті і є символом життя та вічності. Розрізняють хрест:

- Рівнокінцевий (правильний) хрест - символ взаємодії і з'єднання жіночого (горизонтальна лінія) та чоловічого (вертикальна) початку.
- Косий хрест - м'який творчій початок .
- - всесвітнє древо.
- - сонцеворот.

Є три типа ляльок – мотанок: немовля, баба – берегіня, дівка – наречена. По призначенню:

- *Обрядові* - Масляна, Купавка, Коляда, Покосниця, Нерозлучні, Зольная, Куватка, Пелюшок, Весільна, Круп'яничка, Вербниця, Пасхальна птичка, Веснянка.
- *Оберегові* – Куватка, Лихоманка, Травниця, Берегіня, Безсоння, Вузлова, Десятиручка.
- *Іграшкові* – Зайчик на пальчик, вузлова, Куватка, Пелюшок.

Довгий час язичницькі обряди зберігалися тому, що були зв'язані з природою Маслена, Купала..., далі вплинуло християнство на виникнення нових обрядових ляльок Вербниця, Пасхальна птичка, Трійця...

Мої літа летять птахами
Дитинство, юності пара,
І молодість вже за горами,
А старість зрілість підганя.
Та тільки серце зберігає
Дитинства згадку осяйну,
Коли в долонях я тримаю
Стареньку ляльку вузлову.
Здавалось, що проста ганчірка
На поспіх скручена колись,
Така проста, та дуже щира,
Малий мені бабуня зшила,
Як гостювала я в селі.
Для мене це - дарунок долі.
Тепло домівки, роду корні...
Старенька навіть і не знала,
Що в ляльці вічність дарувала.